

Téma povinného očkování jako prostor pro artikulaci společenských obav a ustavování představ občanství

Jaroslava Hasmanová Marhánková

Kontext politik povinného plošného očkování v ČR

- v ČR systém povinného očkování proti 9 nemocem → stát ukládá povinnost očkovat a sankce za nesplnění
- Povinné očkování jak téma ústavních stížností
- 2015 novela zákona o ochraně veřejného zdraví zpřísnující sankce v případě neočkování

ROZALIO

Rodiče za lepší informovanost
a svobodnou volbu v očkování, o.s.

- ▶ očkování a diskurzy epidemiologie rovněž jako forma sociální praxe, která dává vzniknout sociálním kolektivitám
- ▶ Priscilly Wald (2008) – narativ rizika epidemie jako nástroj, skrze něj je artikulována představa národa, kde zdraví určitých lidí (těch, kteří jsou identifikováni jako legitimní občané či příslušníci národa) má být chráněno před těmi, kdo mohou být nositeli rizika
- ▶ *Jakým způsobem dává praxe a diskurzy kolem povinného očkování vzniknout různým formám sociálních kolektivit?*

Metodologie výzkumu

- ▶ **Etnografický výzkum anti-vakcinačního hnutí (2013-2016)**
  - ▶ 24 rozhovorů s rodiči kritickými k očkování; 3 rozhovory s rodiči, jejichž děti prošly „standardním“ očkovacím plánem; 5 rozhovorů s lékaři a pracovníky hygienických stanic
  - ▶ Zúčastněné pozorování na akcích věnovaných tématu očkování a setkání rodičů kritických k očkování
  - ▶ Analýza mediálních sdělení a diskuzí vztahujících se k novelizaci zákona o veřejném zdraví

Výzkum byl realizován v rámci projektu "Biologické občanství: formy governance a rezistence vůči biomedicínskému vědění" (GAČR, grant č. 13-18411S)

Koncept kolektivní imunity

Wald (2006: 54): „Kolektivní imunita transformuje sociální skupinu do mysticky spojené biologické entity“

- očkovaní se stává způsobem vymezování hranic této kvazi-biologické komunity lidí participujících na kolektivní imunitě, která se stává prostorem bezpečí

Největší riziko nákazy od běženců: Nemoci přenosné vzduchem

Vlna uprchlíků mířící do České republiky může představovat riziko nákazy infekčními nemocemi. Mezi příčinami může být i to, že válečné konflikty na Blízkém východě provází kolaps zdravotnictví a standardního očkovaní. V rozhovoru Práva to řekl prezident Fóra infekční, tropické a cestovní medicíny Rastislav Maďar, který ovšem poukázal na to, že v zemích, kam proudilo a proudí větší množství migrantů, k žádným problémům nedošlo.

Mezi uprchlíky se šíří TBC. Čeští lékaři je chtějí posílat na rentgen

28. července 2015 2:01

iDNES.cz / Plzeňský kraj

IDNES.cz > Zprávy > Kraje > Sport > Kultura > Ekonomika > Bydlení > Technet > Ona > Revue > Auto > Plzeňský kraj > Zprávy > Sport > Kultura > Tipy na výlet > Jízdní řády MHD > Práce > Reality > Naš kraj

Přibývá cizinců s TBC. Krajský hygienik vyzývá k cílenému testování

21. října 2016 8:46

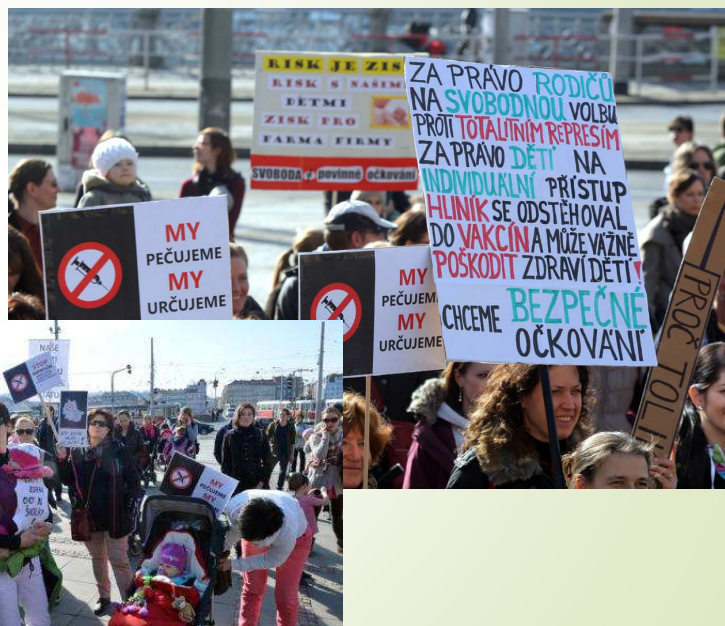
Hygienici z Plzeňského kraje navrhuji, aby se u cizinců cíleně zjišťovala tuberkulóza. Reagují tak na větší výskyt choroby mezi lidmi z Ruska, Ukrajiny či Rumunska. Lékaři doporučují také očkovaní dětí.

„Na OSPODu (Orgán sociálně-právní ochrany dětí) se nás pokoušeli k očkovaní přimět opakovaním tří motivů - poukazováním na to, že porušujeme příslušnou vyhlášku – že zanedbáváme péči, strašením "Co byste dělali, kdyby nějakou z těch chorob dostal?", a narativem o tom, co všechno za nemoci sem teď přinášejí imigranti..... Na uprchlíky došlo při jednání o očkovaní v našem případě zatím vždycky.“ (David_emailová komunikace)

V ordinaci je dnes zástup za pediatričku, která je na dovolené. Když vidí, že dítě ještě neprošlo očkovaním, obrací se na matku se slovy: „S tím očkovaním byste neměla otálet. Vidíte, kolik sem teď jezdí uprchlíků. Ty lidi můžou mít nemoci, o kterých se nám ani nezdá. (terénní poznámky)

Kolektivity rodičů kritických k očkování

Biosocility

Je to moje dítě a já jsem zodpovědná za jeho zdraví, a když bude prostě nějaký průšvih, tak jako stejně si to odnesu já. A když jsem já zodpovědná za jeho zdraví, tak já se musím rozhodnout a já jsem prostě připravená. Víím, že v něčem ho možná ohrožuji, úplně mám husí kůži z toho, ale tak to prostě je. My jsme totiž, co se týče nějakých odpovědností, jsme měli hodně dlouhé diskuze a přemýšleli jsme o tom, protože já jsem rodila i malého doma, takže nějakou odpovědností za život dítěte jsme si už prošli, takže prostě nelíbí se mi to, je to prostě moje dítě. (Viktorie, 29 let)

Přebíráš tu odpovědnost a necítíš se tak svázaný těmi normami co se musí co se nesmí, ten stát tady se chová ohromně paternalisticky, my to prostě za vás rozhodneme a my vás ochráníme, ať chcete nebo nechcete, musíte mít ty pásky, musíme mít ty injekce, musíte před tím, když jsem těhotná, tak vás kontrolujeme, jestli náhodou něco vám nehrozí a tak dále. Takže je to prostě absurdní mi připadá. Tak to jsem chtěl říct, abychom se jakoby toho tak nebáli a přijali ten život i s těmi riziky a v tom najednou možná se probudíme více do života, budeme ho žít jakoby víc plně když víme, že ten život je nebezpečný a my nevíme, jestli tady budeme ještě za hodinu. (Josef, 46 let)

Děkuji za pozornost!

jmarhan@kss.zcu.cz